
Civiele verdediging in het tijdperk van de wederopbouw

CATEGORIAAL ONDERZOEK WEDEROPBOUW 1940-1965

Tine van Merwijk

Voorwoord

Voor u ligt het rapport civiele verdediging in het tijdperk van de Wederopbouw (1940-1965).

Een mijlpaal in meerdere opzichten.

Over de Bescherming Bevolking zijn (m)eerdere publicaties verschenen, maar niet eerder is er een studie uitgevoerd naar het gebouwde erfgoed van de civiele verdediging vanuit een breed perspectief.

Ook vanuit ander opzicht is sprake van een mijlpaal. Het rapport is één van de ca. 25 categoriale studies die door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM, voordien de RDMZ) sinds 2001 in het kader van het project Wederopbouw zijn uitgevoerd.

Daarmee is het project eind 2007 formeel afgesloten maar niet gezegd is dat dit ook de laatste wederopbouwstudie is. De uitgevoerde onderzoeken dekken weliswaar belangrijke delen van het wederopbouwerfgoed af, maar er liggen nog schatten aan verborgen kennis te wachten op ontdekking.

Dat gold zeker ook voor het voorliggende onderzoek naar het erfgoed van de civiele verdediging, dat voor de niet-ingewijden één grote ontdekkingsreis was. In de tweede helft van de twintigste eeuw is er een enorme bouwactiviteit geweest om de veiligheid van de bevolking te verzekeren in situaties van dreigend gevaar, rampen of oorlog. Voor een groot deel ondergronds, onzichtbaar en niet vrij toegankelijk is hierover in de (vak)literatuur maar weinig terug te vinden.

Dit onderzoek draagt dan ook sterk het karakter van een eerste verkenning, maar één die naar meer smaakt. Zeker als er in de toekomst moet worden besloten over de cultuurhistorische waardestelling van wat resteert, is een grondige kennisverdieping noodzakelijk. Dat hoort bij het reguliere werk van de RACM, maar daarbij is samenwerking met anderen onmisbaar.

Dit geldt in het bijzonder voor de Stichting Nationale Collectie Bescherming Bevolking, de NCBB: zonder haar enorme kennis en gedreven inzet zou deze studie nooit tot stand gekomen zijn.

Zoals het ook haar verdienste is, dat de Regionale BB Commandobunker op het Landgoed Overvoorde in Rijswijk zo volledig is heringericht, dat een argeloze bezoeker bij binnenkomst door het gevoel wordt bekropen, dat de vijand elk moment kan binnen vallen. Kortom, een monument voor de historie van de civiele verdediging dat voor huidige én toekomstige generaties de herinnering aan de Koude Oorlog levend houdt!

Peter Nijhof,

Projectleider Wederopbouw, RACM
Zeist, december 2007